

Předběžné stanovisko Výboru regionů – Faktory úspěchu k předvídání restrukturalizace a zajištění jejích doprovodných opatření ve městech a regionech

(2007/C 305/07)

DOPORUČENÍ VÝBORU REGIONŮ

- Je mimořádně důležité nahlížet na procesy restrukturalizace ve městech a regionech jako na stálý jev provázející náš hospodářský a sociální život. Restrukturalizace musí být chápána jako příležitost vyřešit stávající i budoucí ekonomické problémy;
- Výbor regionů doporučuje vytvořit systém průběžného monitorování těchto procesů pro celou EU, jež by prováděly nezávislé orgány. Evropská unie a členské státy by měly stimulovat vytváření partnerství mezi veřejnou správou, hospodářskými subjekty a sociálními partnery na místní a regionální úrovni, a podporovat tak spolupráci na poli místního rozvoje v globalizovaném světě, zejména v nejvzdálenějších oblastech, kde hrozí nebezpečí ztráty kulturního dědictví;
- Z regionálního a místního pohledu musí restrukturalizace probíhat tak, aby bylo zajištěno uskutečnění cílů politik Společenství, což znamená, že restrukturalizace musí zaručit vysokou míru zaměstnanosti a s ní spojenou kvalitu života. Současný proces restrukturalizace by měl být zároveň podnětem pro proces modernizace zaměřený na vytvoření hospodářství orientovaného na budoucnost, založeného na znalostech a inovacích; tohoto cíle však lze dosáhnout pouze většími investicemi do lidského kapitálu;
- Integrovaný přístup k restrukturalizaci venkovských oblastí může (resp. by měl) zaručit minimální potřebnou dostupnost služeb obecného hospodářského zájmu, aby bylo možné přilákat podniky a kvalifikované pracovníky a zastavit odliv lidí. Přitom je zapotřebí dbát cíleně na to, aby prostředky z EFRR, ESF a EZFRV podporovaly obnovu a nebyly použity na opatření, která by znamenala zachování stávajícího stavu. Důležitým nástrojem pro řešení naléhavých problémů, jejichž příčinou je restrukturalizace, je Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci.

Zpravodaj: pan KROCHMAL, starosta města Wołów (PL/UEN-EA)

Politická doporučení

VÝBOR REGIONŮ

Sociálně hospodářské a politické souvislosti stanoviska

1. Dne 16. října 2006 se Evropská komise obrátila na Výbor regionů se žádostí o vypracování předběžného stanoviska k úspěšným strategiím restrukturalizace ve městech a regionech EU. Komise se domnívá, že stanovisko Výboru zásadním způsobem přispěje k formulování jejího přístupu k otázce, jak je třeba přistupovat k nevyhnutelné restrukturalizaci evropského hospodářství.

2. Evropská unie se v současnosti nachází ve fázi dalekosáhlých hospodářských změn, které spočívají v restrukturalizaci celé hospodářské struktury regionů a měst. To staví orgány územní samosprávy před další problémy, při jejichž řešení musí být zachována rovnováha mezi hospodářstvím, sociálními věcmi a životním prostředím.

3. Restrukturalizace musí být chápána jako příležitost vyřešit stávající i budoucí ekonomické problémy a zmírnit a vyloučit jejich nežádoucí dopady. Regionální a místní prostředí je vzhledem k blízkosti terénní praxe a schopnosti přinášet odpovědi vhodným, rychlým a pružným způsobem bezpochyby nejúčinnější pro provádění politik restrukturalizace, zejména pokud tyto procesy nejsou odpovědí na strukturální problémy.

4. Z regionálního a místního pohledu musí restrukturalizace probíhat tak, aby bylo zajištěno uskutečnění cílů politik Společenství, což znamená, že restrukturalizace musí zaručit konkurenceschopnost, inovační schopnost a vysokou míru zaměstnanosti a s ní spojenou kvalitu života občanů EU.

5. Těmto problémům čelí zejména regiony a města, resp. obce, které mají k dispozici dobré možnosti, jak přeměnit strategické obecné zásady v konkrétní činy a přimět ke spoluúčasti místní společenské a ekonomické subjekty.

6. Účelem tohoto stanoviska je vnést z místního a regionálního pohledu do diskuse o současných restrukturalizačních procesech celou řadu prvků, které neustále a nevyhnutelně provázejí náš hospodářsko-sociální život.

7. Hlavními důvody, které vedou k restrukturalizaci a které orgány na místní, regionální i národní úrovni musejí řídit a pokud možno dokonce předvídat a předjímat, jsou:

- rozšiřování globalizace,
- bezpečnost a boj proti terorismu,
- energetika a změna klimatu,
- celosvětová otevřenost ekonomik pro mezinárodní obchod,
- rozvoj vnitřního trhu EU,

- zavádění nových inovačních technologií,
 - přísnější právní předpisy na ochranu životního prostředí,
 - nárůst významu služeb obecného zájmu,
 - a změna v poptávce ze strany spotřebitelů.
8. Restrukturalizaci lze provádět na různých úrovních a v různých oblastech, a to:
- napříč odvětvími,
 - na úrovni odvětví,
 - na úrovni podniků.
9. Bez ohledu na odvětví nebo hospodářský sektor je na restrukturalizaci třeba pohlížet hlavně z územního hlediska, neboť důsledky tohoto procesu se nejvíce dotýkají právě orgánů místní a regionální samosprávy.
10. K rychlosti, jakou se objevují faktory vyžadující restrukturalizaci, lze říci, že tento proces začíná často velmi náhle, neboť podniky se musí rychle přizpůsobovat požadavkům globalizovaného hospodářství a změnám na spotřebitelském trhu.
11. V důsledku postupující globalizace hospodářství nabývají na významu krize nebo nedostatky podnikové nebo odvětvové konkurenceschopnosti. Takové krize jsou nepředvídatelné a při trvalém narušování hospodářského systému regionu jej mohou vážně poškodit.
12. Ze stejného důvodu jsme svědky stále častějších relokací, tedy náhlého přemísťování hospodářské aktivity z jednoho regionu do druhého. Tato neočekávaná rozhodnutí jsou založena na kritériích strategických, finančních a dalších, jako jsou náklady na výrobní faktory; někdy jsou však podněcována pobídkami a politikami, jejichž úkolem je přilákání investic do regionu.
13. Tento takřka překotný způsob restrukturalizace nepřináší navzdory tomu, že v mnohých zemích mají zaměstnanci k dispozici spolehlivé právní a profesní nástroje, žádné uspokojivé výsledky. Tento proces nevyklučuje dalekosáhlé negativní změny v sociální a územní oblasti a způsobuje to, že se upřednostňují krátkodobá řešení na úkor trvalejších a dlouhodobějších řešení. Důsledkem tohoto postupu jsou často závažné sociální a územní problémy. Výhody, které relokace přináší podnikům, mají často závažné důsledky pro opouštěné regiony.
14. Nejde o to, nevyhnutelné strukturální změny brzdit, ale přijmout je, a to takovým způsobem, který by regiony, obce a příslušné subjekty co nejdéle chránil před negativními důsledky a z dlouhodobějšího hlediska je upozorňoval na jejich příležitosti.

15. Restrukturalizace ad hoc zasáhla především země, které k EU přistoupily v roce 2004 a 2007. Ve vysoké míře to bylo zapříčiněno rozdíly v úrovni rozvoje hospodářství, šíření nových technologií a inovační schopnosti v zemích EU-27. V mnoha případech bylo kýženého hospodářského účinku dosaženo, avšak ne bez negativních sociálních dopadů, které souvisejí v první řadě s tím, že restrukturalizace byla uskutečněna během krátké doby.

16. Vycházíme-li z toho, že k procesu restrukturalizace dochází neustále, je třeba v zemích bývalé EU-15 analyzovat tyto procesy, v jejichž rámci se usilovalo o předvídání změn, aby bylo možné včas zaznamenat příslušné obtíže a částečně zabránit negativním dopadům restrukturalizace, nebo je pokud možno omezit na minimum.

17. Úspěch restrukturalizace a zejména předvídání změn ve velké míře závisí na dialogu mezi podniky, třetím sektorem, zaměstnanci a jejich organizacemi (například odborovými svazy), orgány místní a regionální samosprávy, institucemi vyššího vzdělávání, výzkumnými zařízeními a institucemi veřejné správy jako např. agentur pro regionální rozvoj. Kvalita tohoto dialogu často rozhoduje o tom, zda restrukturalizace přinese výsledky a proběhne úspěšně.

18. Zvláštní úlohu v tomto procesu má regionální a místní úroveň. V případě blížící se restrukturalizace může vykonávat tři druhy činnosti:

- posilovat a, kde bude nutné, diverzifikovat místní hospodářskou a sociální strukturu a infrastrukturu,
- zajistit setrvání velkých podniků a posílit MSP jako hnací motor zaměstnanosti,
- zvyšovat atraktivitu regionu, města nebo obce.

Pro tato opatření i pro proces restrukturalizace je zapotřebí odpovídajících statistických údajů, informační základny a cílené strategie shromažďování informací a jejich předávání všem stranám, které se procesu restrukturalizace účastní.

19. Informační politika by měla brát zřetel zvláště na MSP, které mohou mít kvůli svým zvláštním strukturálním vlastnostem obtíže dostat se k informacím, které by jim umožnily předem rozpoznat změny na trhu.

20. Sektor MSP zasluhuje zvláštní ochranu nejen v průběhu restrukturalizace, ale také v době očekávaných změn. Právě v těchto fázích je třeba více zasahovat, aby se posílily a rozvíjely manažerské, organizační a strategické způsobilosti a schopnosti vhodné k podpoře růstu MSP a upustilo se od tradičního modelu rodinných podniků a zavedl se model kontroly a řízení přizpůsobený úrovni celosvětové hospodářské soutěže. Analyzované příklady ukazují, že se nejvíce osvědčila strategie zadávání zakázek subdodavatelům, avšak pouze v případech, kdy se podařilo překročit rámec obvyklé tržní výměny a dosáhnout

partnerské spolupráce podniků, resp. spolupráce vzájemně provázaných podniků na regionální úrovni.

Závěry

21. Analyzované příklady restrukturalizace ukazují, že tento proces neprobíhá podle jednotného vzoru, nýbrž že je velmi závislý na následujících faktorech: na územní úrovni (region, město, obec), hospodářském odvětví, charakteru území i z hlediska jeho polohy (nejvzdálenější oblasti), druhu hospodářské struktury (zemědělství, lehký nebo těžký průmysl) a stupni hospodářského rozvoje příslušné země, ve které se nachází oblast, kde probíhá restrukturalizace.

22. Současný proces restrukturalizace by měl být zároveň podnětem pro proces modernizace zaměřený na vytvoření hospodářství orientovaného na budoucnost, založeného na znalostech a inovacích. Tohoto cíle však lze dosáhnout pouze většími investicemi do lidského kapitálu a zvýšením úrovně všeobecného a odborného vzdělávání. K tomu je zapotřebí cílených a účinných investic na regionálním nebo místním trhu práce, pomocí nichž bude možné předvídat hospodářské a sociální dopady rozsáhlé restrukturalizace.

23. Rozšíření a zvýšení objemu investic do lidského kapitálu a přizpůsobení všeobecného a odborného vzdělávání novým požadavkům na odbornou kvalifikaci, které vyplývají z restrukturalizace, je spojeno s dodatečnými náklady, přičemž by se prostřednictvím odpovídajících nástrojů mělo zajistit, aby tyto náklady nesly jak podniky, tak i veřejná správa a fyzické osoby. Zvláště by měly být podporovány komplexní vzdělávací koncepce, které zaručí, že zaměstnanci budou mít nezbytnou kvalifikaci, která je vyžadována hospodářstvím založeným na znalostech a inovacích. Pro úspěch restrukturalizace je zapotřebí výměny zkušeností, nebo ještě lépe partnerské spolupráce mezi regiony a městy v oblasti všeobecného a odborného vzdělávání.

24. Jak ukazují příklady, při restrukturalizaci a oživení městských a venkovských oblastí jsou velmi důležitá opatření v oblasti investic do lidského kapitálu. To je jeden z hlavních úkolů institucí, které se podílejí na restrukturalizaci na místní úrovni. Kromě iniciativ na podporu profesní a ekonomické mobility má pro úspěšnost restrukturalizace zásadní význam zajištění symetrie mezi nabídkou a poptávkou na místním trhu práce. Mobilita osob, které hledají práci, a osob, kterým hrozí nezaměstnanost, by měla být zejména v případě osob s nízkou kvalifikací podporována prostřednictvím poskytování individuální pomoci při hledání práce, odborných stáží a odborné přípravy, v jejichž rámci by osoby hledající práci, resp. osoby, kterým hrozí nezaměstnanost, mohly získat kvalifikaci, po které je na místním trhu práce poptávka. Mimořádně důležité je to pro mládež, pro kterou je zapojení do pracovního života zvláště obtížné.

25. Opatření, která v oblastech procházejících restrukturalizací usnadňují přechod do pracovního života po ukončení fáze vzdělávání, odpovídají zásadám evropského programu pro mládež, který stanoví poradenství při volbě zaměstnání, podporu při doplnění vzdělání a přístup k příslušné odborné přípravě.

26. S pomocí těchto opatření by se mělo podařit působit proti nepříznivému vývoji v městských a venkovských oblastech, jenž se projevuje např. odlivem lidí z venkovských oblastí. Ten totiž představuje jisté nebezpečí, protože může vést k tomu, že venkovské obyvatelstvo již nebude schopné udržet funkčnost místního venkovského společenství, tedy obce, s čímž může souviset ztráta kulturních hodnot, tradic a místních zvláštností, ale také nebezpečí pro hydrogeologickou rovnováhu. Tomuto vývoji lze nejlépe a nejúčinněji čelit prostřednictvím opatření podporovaných z EFRR (Evropský fond pro regionální rozvoj), ESF (Evropský sociální fond) a EZFRV (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova). Integrovaný přístup k restrukturalizaci venkovských oblastí může (resp. by měl) zaručit minimální potřebnou dostupnost služeb obecného hospodářského zájmu, aby bylo možné přilákat podniky a kvalifikované pracovníky a zastavit odliv lidí z venkovských oblastí. Přitom je zapotřebí dbát cíleně na to, aby prostředky z EFRR, ESF a EZFRV podporovaly obnovu a nebyly použity na opatření, která by znamenala zachování stávajícího stavu.

27. Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci poskytující krátkodobou pomoc oblastem zasaženým relokací hospodářské činnosti, která je způsobena globalizací, je důležitým nástrojem pro řešení naléhavých problémů, jejichž příčinou je restrukturalizace. Výbor regionů uvítal vytvoření tohoto nástroje a doporučil zvýšit prostředky na 1 miliardu eur ročně. Výbor regionů očekává, že první výroční zpráva o výsledcích dosažených Evropským fondem pro přizpůsobení se globalizaci v roce 2007 (zpráva by měla být vydána v roce 2008) bude důkladně analyzovat, zda kritéria pro pomoc stanovená v článku 2 nařízení (ES) č. 1927/2006 umožňují řádné uskutečňování cílů Fondu; a přispěje k budoucí diskusi o eventuálním přezkumu těchto kritérií.

28. Mnohé oblasti závisí v důsledku restrukturalizace čím dál více na cestovním ruchu. Zde je integrovaný přístup k využívání přírodních krás a kulturního bohatství zaměřen na kvalitu, a jeho hlavním cílem je spokojenost spotřebitelů. Pro dosažení úspěchu v těchto procesech je rozhodující rozvoj komunikace prostřednictvím napojení restrukturalizované oblasti na hlavní vnitrostátní a evropské sítě a využívání nových technologií včetně širokopásmového připojení internetu, aby tak bylo zaručeno spojení a komunikace v širším slova smyslu, a odpovídající opatření v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

29. Při těchto procesech by se mělo stavět právě na kulturním a přírodním bohatství. V restrukturalizovaných oblas-

tech, zejména v nejbližších oblastech s nízkou hustotou obyvatelstva, jsou často hlavním „trumfem“. Mohou podpořit dynamický rozvoj cestovního ruchu, který se jako pákový efekt promítne v místním rozvoji.

30. Kolem 60 % obyvatel EU žije v městských oblastech čítajících přes 50 000 obyvatel. Proto se ve městech a v městských oblastech nachází většina pracovních míst, podniků, zařízení vyššího vzdělávání a dalších institucí našeho společenského a ekonomického života. Poskytují četné příležitosti, ale skrývají také rizika. Prostřednictvím restrukturalizace se v evropských městech kromě čistě ekonomických opatření usiluje i o obecné oživení městských oblastí.

31. Praxe ukázala, že jen komplexně pojaté strategie řešení hospodářských a sociálních otázek a otázek územního plánování přináší výsledky, které obyvatelé a městské orgány očekávají a které akceptuje EU. I když je v městských oblastech snazší nalézt partnery pro proces restrukturalizace, k úspěchu vedou pouze partnerství veřejného a soukromého, jakož i třetího sektoru s využitím různých zdrojů financování.

32. Města, která si vedoucí postavení v daném regionu udržují např. díky své velikosti nebo historii, stavěla při restrukturalizaci na strategii obnovy jako hnací síly regionu. Díky svému postavení mohou nyní podporovat restrukturalizaci v celém regionu, a to jak prostřednictvím přímých partnerství, tak prostřednictvím institucí, které v daném městě sídlí.

33. Díky opatřením v oblasti zvyšování konkurenceschopnosti a podporování podnikání, inovací a rozvoje služeb se podařilo udržet i přilákat do měst vysoce kvalifikované pracovní síly. To významně zlepšilo kvalitu a nabídku služeb pro obyvatele. Díky odpovídajícímu plánování, využívání a udržování městských ploch se ve městech snížila kriminalita, čímž získaly na přitažlivosti ulice, parky i hřiště. Pro úspěch restrukturalizace je rozhodující kvalitní městské prostředí, které by zaručilo atraktivní místo pro práci, život a investice.

34. V praxi se ukázalo, že města, která se rozhodla pro strategii vytváření uskupení, výrazně zvýšila svoji konkurenceschopnost. Vztahy mezi městskými a venkovskými oblastmi by měly být udržovány na odpovídající úrovni tím, že budou zajištěny rovné příležitosti pro podmínky rozvoje, čímž se sníží rozdíly mezi městskými a venkovskými oblastmi.

35. Přístupy k restrukturalizaci, které by zohledňovaly konkrétní případy z regionálního a místního hlediska, by měly být monitorovány sítěmi seskupujícími oblasti s podobnými znaky strukturálních změn (např. sítě nejbližších nebo horských oblastí).

36. Je rovněž důležité, aby jednotlivé hospodářské subjekty (tedy partneři účastníci se restrukturalizace) měly lepší přístup ke zdrojům financování. Kromě dotací a prostředků z příslušných fondů EU by měly mít k dispozici také nástroje jako bankovní záruky, vzájemné ručení, půjčky a mikroúvěry. V tomto ohledu má důležitou úlohu Evropská investiční banka a Evropský investiční fond.

37. Neexistuje žádný jednotný model, který by zaručoval úspěšný průběh restrukturalizace. Přes rozdílnost procesů restrukturalizace však lze určit určité znaky, které jsou pro zdařilou strukturální změnu typické:

- stálé monitorování hospodářského dění z hlediska včasného předvídání strukturálních změn,
- předvídání nesmí být omezeno na očekávání a prognózování, ale musí vytvořit pravděpodobný scénář sloužící k přípravě na jeho uskutečnění,
- existence organizovaného sociálního a občanského dialogu, např. výměna informací mezi účastníky restrukturalizace,
- existence struktury spojující vysoké školy, vědecká a výzkumná zařízení, průmysl a úřady všech správních úrovní,
- existence snadno přístupných struktur vysoké kvality v oblasti vzdělávání a školství,
- pravidelné veřejné hodnocení kvality, účinnosti a výsledků uskutečněných činností,
- široké spektrum zdrojů financování restrukturalizace přístupných všem účastníkům, což vyžaduje velmi účinný postup,
- schopnost regionu nebo města provádět územní politiku, která bude hospodářským subjektům i nadále umožňovat výrobu zboží, poskytování služeb a jejich odbytu,
- povědomí místní společnosti o nezbytnosti stálých změn, v nichž se projeví regionální, resp. místní identita. To zajistí integrovaný pohled v otázkách hospodářsky, sociálně a environmentálně vyváženého rozvoje, a bude tak dalším faktorem přitahujícím investice,
- vysoce proaktivní přístup ze strany regionálních a místních orgánů, podporovaný řídicími schopnostmi a dostupností nástrojů v oblasti konkurenceschopnosti a financování,
- existence specifického globálního projektu uzpůsobeného místní situaci kombinujícího různá hlediska pro jednotlivé případy: hospodářský rozvoj, vzdělávání, sociální integraci, kulturu, územní plánování atd.

Doporučení Výboru regionů

38. Je mimořádně důležité, aby Evropská komise dnes nahlížela na procesy restrukturalizace ve městech a regionech jako na stálý jev provázející náš hospodářský a sociální život.

39. Orgány regionální a místní samosprávy by pro svoji oblast měly vypracovat účinná opatření na předvídání, která by umožnila monitorovat hospodářské trendy, podporovat stávající hospodářství a zakotvit svoji činnost v této oblasti do regionální, resp. místní strategie na základě rozsáhlých společných projektů města a regionu.

40. Proto je nezbytné vytvořit systém průběžného monitorování těchto procesů pro celou EU, jež by prováděly nezávislé orgány a do jehož by byli zapojeni sociální partneři, podniky a obyvatelstvo dotyčných regionálních nebo místních samospráv jak ze zeměpisného, tak i z věcného hlediska. Tento systém by měl umožnit jednak analýzu společenských a hospodářských změn na národní, regionální a místní úrovni se zohledněním venkovských, nejvzdálenějších a horských oblastí, jednak přezkum perspektiv rozvoje trhu práce.

41. Postupy, které se při restrukturalizaci osvědčily, je třeba šířit, aby z nich mohly čerpat i jiné regiony a města v EU. Zveřejňování osvědčených postupů by mělo být řazeno podle kategorií oblastí, které se z hlediska strukturálních změn vyznačují podobnými znaky (zemědělské regiony, nejvzdálenější oblasti, regiony s lehkým či těžkým průmyslem, hornictvím nebo textilním průmyslem, městské zóny).

42. Evropská unie a členské státy by pomocí finančních nástrojů měly stimulovat vytváření partnerství mezi veřejnou správou, hospodářskými subjekty a sociálními partnery na místní a regionální úrovni, a podporovat tak spolupráci na poli místního rozvoje v globalizovaném světě. To by mohlo značně usnadnit předvídání procesů restrukturalizace.

43. Výbor regionů vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby věnovaly zvláštní pozornost flexibilitě finančních mechanismů EU, zvláště ESF, aby zajistily, že financování je dostupné a je možné rychle reagovat na náhle a nečekané situace. V těchto případech nastává okamžitá potřeba financování pro „inkubátory“, nábor, pomoc, poradenství pro začínající podniky a cílenou odbornou přípravu. Šance na získání nového zaměstnání pro ty, kteří ztratili práci z důvodu restrukturalizace, jsou během prvních tří měsíců nejvyšší a poté značně klesají. Mechanismy používání různých nástrojů na úrovni EU by měly zohlednit tuto nezbytnost reagovat. Opatření pro rychlou reakci na problémy, které mohou být způsobeny restrukturalizací, by též měla zahrnovat pomoc pokrývající okamžité sociální potřeby daných jednotlivců (bydlení, zdravotní péče, poradenství atd.). Osoby postižené restrukturalizací potřebují sociální podporu, která by jim umožnila začít novou činnost a restrukturalizaci se přizpůsobit.

44. V procesu restrukturalizace by se měla využít i přeshraniční poloha určitých regionů nebo měst. Pro tento účel by musely být odstraněny všechny překážky v postupech, které brání mobilitě pracovních sil a kapitálu a ztěžují restrukturalizaci.

45. Evropská komise by měla v rámci možností strukturálních fondů EU předložit integrovanou koncepci finanční podpory procesu restrukturalizace z prostředků Společenství, která by umožňovala vyřešení nejen ekonomických, ale i sociálních a společenských problémů a zároveň uskutečnění politik Společenství.

46. Členské státy by měly odstranit právní překážky a další obtíže, které znesnadňují vytváření partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP), neboť tato partnerství mohou aktivně a úspěšně podpořit procesy restrukturalizace.

47. Evropská komise a další instituce, které procesy restrukturalizace finančně podporují, by měly více dozírat na účinnost vynaložených prostředků, především v oblasti tzv. měkkých prostředků z ESF.

48. Evropská unie by ve stávajících politikách Společenství a při vypracovávání nových politik měla zohlednit aspekty související s procesy restrukturalizace, a to od předvídání strukturálních změn až po jejich uzavření.

49. Členské státy by měly stanovit finanční nástroje slučitelné s právními předpisy EU určené účastníkům procesu restrukturalizace, zejména v nejvzdálenějších oblastech, kde hrozí nebezpečí ztráty kulturního dědictví nebo místní, resp. územní identity nebo kde mají MSP velký problém přizpůsobit se.

50. Výbor regionů očekává, že bude konzultován Komisí, až budou muset být v období 2007–2008 revidovány Pokyny Společenství pro státní podporu na záchranu a restrukturalizaci podniků v obtížích, jejichž platnost končí v říjnu 2009.

51. Členské státy a všichni účastníci restrukturalizace by měli věnovat zvláštní pozornost udržení místních tradic a kultury, neboť ty mohou hrát při současných nebo budoucích strukturálních změnách významnou roli.

52. Nová iniciativa Evropské komise *Regiony pro hospodářskou změnu a sítě měst a regionů*, které vznikají v rámci této iniciativy za finanční podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj, by měly být využity k předvídání restrukturalizace a šíření postupů, které se osvědčily při přizpůsobování regionů a měst změnám spojeným s globalizací.

53. Doporučuje, aby Komise byla zvláště bdělá při použití regionálních pobídek v procesu relokace.

V Bruselu dne 11. října 2007

předseda
Výboru regionů
Michel DELEBARRE

PŘÍLOHA I

Stručný přehled shromážděných příkladů restrukturalizace ve městech a regionech

To, co se v 70. a 80. letech 20. století jevílo jako přechodná krize v přizpůsobování, se ukázalo být periodickým motivem hospodářsko-sociálního života dnešní Evropy. Dospělo to do formy neustálého přizpůsobování podniků a jejich okolí měnícím se požadavkům trhu, nebo jinými slovy, nastal trvalý proces restrukturalizace. Pro účely stanoviska vypracovaného na žádost Evropské komise k tématu procesy restrukturalizace v regionech a městech v EU byly analyzovány informace o průběhu těchto procesů, které byly Výboru poskytnuty, resp. se nacházely ve velkém počtu dokumentů. Z nich vyvozené podněty a doporučení jsou součástí stanoviska.

Skotsko (Velká Británie) – příklad úspěšné konkurence na světovém trhu

V období let 2002–2006 klesl počet zaměstnanců v průmyslu z 276 000 na 227 000 a výroba určená pro vývoz poklesla obecně o 36 %. Většina podniků přemístila svoji výrobu do nových členských států EU nebo do Indie a Číny. Stávající plán hospodářského rozvoje Skotska (FEDS) je zaměřen na zaručení produktivity a konkurenceschopnosti na světovém trhu. Prostřednictvím programu PACE (Partnership Action for Continued Employment) vytvořilo Skotsko iniciativu, která všem subjektům z veřejného i soukromého sektoru umožnila aktivně bojovat proti hromadnému propouštění. Restrukturalizace zasadila skotskému trhu práce, zejména průmyslu, těžký úder. Růst zaměstnanosti v oblasti služeb a v podnikatelském prostředí však způsobil, že míra zaměstnanosti ve Skotsku je jedna z nejvyšších v EU a nezaměstnanost klesla na úroveň nejnižší za posledních 30 let. Skotské hospodářství navíc těží i z globalizace. Skotské banky rozšířily svoji činnost v zahraničí, což posílilo jejich postavení v hospodářské soutěži.

Baskicko (Španělsko) – restrukturalizace regionu a jeho měst

V 80. letech začalo upadat hospodářství, které do té doby stavělo na třech odvětvích: stavbě lodí, hutnictví a těžkém průmyslu. Baskická vláda, zaměstnavatelé a profesní organizace se rozhodli k restrukturalizaci a modernizaci průmyslových odvětví. Vzniklo devět hospodářských uskupení, která vytvářela 45 % HDP Baskicka. Doposud jsou motorem hospodářství. 20 let po zahájení tohoto procesu je Baskicko se svým HDP dnes na třetím místě v Evropě, za regiony v zemích jako Lucembursko či Irsko. Nezaměstnanost, která v roce 1990 činila 25 %, činí dnes 4,5 %. Hodně kapitálu se investuje do inovačně silných oblastí, z toho 66 % tvoří soukromé prostředky (ve Španělsku je to v průměru 48 %, zatímco průměr EU se pohybuje kolem 54 %). Restrukturalizaci provázelo oživení měst v regionu, mezi nimi i hlavního města Bilbao. Důležitou úlohu při zvládnání tohoto procesu má kultura a místní identita, neboť přispěly k většímu přijímání tohoto procesu mezi obyvatelstvem.

Kréta (Řecko) – od zemědělství k cestovnímu ruchu

Restrukturalizace na Kréte, která je financována z národních prostředků i z EU, se opírá o spolupráci mezi podniky a výzkumnými zařízeními (krétská univerzita, výzkumné centrum v Heraklionu). Usílovalo se o přesun pracovníků ze zemědělství do sektoru služeb. Tohoto cíle bylo dosaženo jen zčásti. Hlavním důvodem bylo zřejmé to, že nezbytné kroky byly nařizovány shora přes vertikální strukturu. To posílilo již tak silná centra, zatímco odlehlejší oblasti ve vnitrozemí ostrova z toho téměř nemohly těžit, což ještě zvětšilo rozdíly mezi jednotlivými oblastmi a nepřineslo žádné zvýšení konkurenceschopnosti.

Tavira (Portugalsko)

Restrukturalizace spočívá v oživení za účelem rozvoje služeb cestovního ruchu a ve zvýšení investic do tohoto sektoru, aby byly k dispozici finanční prostředky pro udržení historického a architektonického dědictví, což naopak umožnilo zvýšení cestovního ruchu a zároveň příliv soukromého kapitálu. Proces byl financován z fondů PITER, URBCOM, INTERREG a PROALgarve.

Regiony v Rakousku

Restrukturalizace spočívala v přechodu od hospodářství zaměřeného na jedno jediné odvětví k víceúrovňové struktuře průmyslu založené na projektech v oblasti výzkumu a vývoje a k cestovnímu ruchu a poskytování obchodních služeb. Tento proces je intenzivně podporován neustálým zlepšováním nabídky všeobecného i odborného vzdělávání.

Porto (Portugalsko)

Potřeba nedávno zahájené restrukturalizace vyplynula z toho, že nejrůznější instituce veřejné správy a hospodářské podniky opustily město a přesunuly se do hlavního města, a také z negativního demografického vývoje a úpadku tradičního maloobchodu způsobeného přílivem hypermarketů. Cílem restrukturalizace je oživit centrum města, rozvíjet oblast kultury a oživit stavebnictví. V roce 2004 byla zahájena iniciativa PortoVivo, která má do města přilákat soukromé investice. Tento velký projekt restrukturalizace a oživení má trvat 20 let. Na toto období je naplánována renovace více než 5 000 budov, což by vedlo jak k záchraně historického a kulturního dědictví, tak k rozvoji odvětví služeb tím, že vzniknou nová pracovní místa.

Liberec (Česká republika)

Restrukturalizace vyvolaná změnou politického systému má za cíl přiblížit hospodářství evropskému standardu. Finanční prostředky jsou poskytovány převážně ze státního rozpočtu, z rozpočtu regionu a fondů EU. Restrukturalizace podpoří sektor MŚP a vytváření partnerství veřejného a soukromého sektoru. Hlavními problémy jsou zadlužení a stav veřejných financí.

Vratislav (Polsko)

V posledních 17 letech město oživilo nejen svůj hospodářský život, ale také svůj vzhled. Na oživení centra města a několika dalších městských částí se velkou měrou podíleli soukromí investoři. Vznikly nové hotely a restaurace. Otevřenost městské správy, spolupráce s partnerskými městy, s regionálním zastupitelstvem a vládou a spolupráce města s okolními obcemi přinesly své ovoce v podobě umístění nových průmyslových odvětví v okolí města. Vznikl technologický park Vratislav a vysoké školy spolu s průmyslem podnítily velký počet iniciativ v oblasti výzkumu a vývoje. V tomto období rovněž klesla nezaměstnanost z 18 % na 6 %. Lze však konstatovat i negativní vývoj, například nárůst nákladů ve městě, zejména zvýšení cen nemovitostí o 400 %.
